

Η αίσθηση ως απόδειξη ζωής κατά τον Οδ. Ελύτη

Πολιτισμός / Ποίηση

Βασιλική Ρούσκα, ΜΑ Θεολογίας

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=158935>]

Ανάμεσα στην ιστορία με τη φθορά του χρόνου ο ποιητής επιλέγει τον δρόμο την ποίησης «Ξέρω/ δε θα μου το συγχωρέσει ο χρόνος/ που τον έβαλα σε δοκιμασία: ή εγώ ή εκείνος». Ο ποιητής είναι το «ελάχιστο κομμάτι μουσικής που αντέχει/ ανάμεσα σε γαλαξίες και νεφελώματα/ να δίνει σήμα να κυματίζει». Η ποιητική δημιουργικότητα είναι η απάντηση στους νόμους της φθοράς «γέρνεις λίγο απ' το 'να μέρος/ το μέρος της φθοράς», είναι το οξυγόνο «Ο έρωτας, οι αισθήσεις, τα όνειρα, ξεψυχούσανε από μια πρωτοφανή στα χρονικά της ανθρώπινης φαντασίας ασιτία. Και τι άλλο θα μπορούσε να 'ναι ο ποιητής παρά ένας χορηγός οξυγόνου»[55]. Η ποίηση προσωποποιείται, είναι μια φωνή «που ελευθερώνεται σαν κόρη ωραία και βάλνεται/ να τρέχει/ με τους μικρούς γλουτούς και τα μεγάλα/ ξέπλεκα μαλλιά/ νερά του Ιορδάνη». Η ποίηση είναι το «φυλασσόμενο ιερό» από την ελληνική αρχαιότητα ακόμη «όταν εδώ ένας Όμηρος πάντοτε με την πρέπουσα/ σε φορέα της ελληνικής αξιοπρέπεια» αλλά και σε συνδυασμό με το

στοιχείο το θρησκευτικό «από τις τοιχογραφίες της Θήρας κι από τα ψηφιδωτά/ της Ραβέννας άγγελμα θεϊκό εξακολουθεί/ να εξαποστέλλεται άμεσα», υπογραμμίζοντας την ίδια στιγμή την ισχύ της ποίησης «η ποίηση ανέρχεται».

Αυτό που ζητά ο ποιητής είναι ένα θαλασσινό φιλί «Φίλησέ με θάλασσα προτού σε χάσω». Είναι φανερός ο φόβος του ποιητή, ο φόβος της απώλειας της αίσθησης. Η αίσθηση αποτελεί απόδειξη ζωής, εξαγιαζεται και ακολουθεί η αναγωγή της σε κάτι ιερό[56]. Για τη σημασία των αισθήσεων είχε χαρακτηριστικά γράψει ο Ελύτης: «Πρέπει να σέβεται κανείς πολύ τις αισθήσεις, να τρέμει στη συνείδηση της αγιότητάς τους, για να μπορεί να φτάνει έτσι, από τους αντίποδες, στο ίδιο χριστιανικό αποτέλεσμα»[57]. Η αναγωγή των αισθήσεων σε κάτι ιερό είναι η μετάβαση στην ελυτική Ιδέα: «Ω ναι, από την Αίσθηση φτάνεις πιο εύκολα στην Ιδέα. Και κάτι περισσότερο: μόνον από την Αίσθηση φτάνεις σίγουρα στην Ιδέα»[58]. Διατηρώντας την αίσθηση του φιλιού της άφθαρτης θάλασσας ο ποιητής διατηρεί μια στιγμή ιερή, μια γεύση αθανασίας.

Η ιερότητα γίνεται αντιληπτή και στους επόμενους στίχους: «απ' τα μάτια μου πέρασε μια χώρα/ βράχων μ' αψηλά τεράστια Μοναστήρια/ και μικρούς δοκίμους Μοναχούς όπως εγώ». Το ποιητικό υποκείμενο θεωρεί τον εαυτό του ως έναν μοναχό, ως έναν ασκητή, που με τον δικό του τρόπο προσπαθεί να αγγίξει την αγιότητα μέσα από τις αισθήσεις του «τακτικά κομίζοντας κλώνους ροδιάς/ κοριτσιών εσώρουχα διάφανα/ κι άλλα της τελετουργίας άχραντα». Η υπαρξιακή

ποιητική αγωνία είναι φανερή «στον όρθρο/ επάνου είναι που αναλογίζομαι/ πόσο ελάχιστα είμαστε/ πραγματικοί». Η παρουσία του ιερού επίσης «να φανεί το ευλογημένο χέρι/ όπως μες στις χρυσές εικόνες/ ανεξήγητα μετακινούνται οι θάμνοι», «να “κάνεις συμφωνίες με τον Άγιον”». Ο Ελύτης για τους αγίους σημειώνει: «Γι’ αυτό δε φοβήθηκα ποτέ μου το βλέμμα το άγριο των Αγίων, το άγριο βέβαια, όπως καθετί που φτάνει τ’ Άφταστα»[59]. Τα Άφταστα είναι «τ’ Ασύλληπτα»[60] του τελευταίου στίχου του πρώτου μέρους της σύνθεσης «Ο κήπος βλέπει». Τα τρία ποιητικά μέρη αποτελούν -ίσως- την «ευκαιρία» που ανεμίζει, μια ευκαιρία που αποτελεί παράλληλα ένα όλον έτοιμο για την ανθρώπινη διεκδίκησή του μέσα από τη φαντασία και τις αισθήσεις, εντός της ιστορίας, και μέσα από την ελληνική ταυτότητα και την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση και λατρεία. Η ευκαιρία δεν είναι άλλη από «κάποια μη χτυπημένη από κανέναν Ομορφιά» που «θα ταξιδεύει παραπλανητικά μέσα στο διάστημα».

Το τελευταίο μέρος της ποιητικής συλλογής κλείνει πρωτότυπα, με ένα υστερόγραφο σε τόνο εξομολογητικό: «Υ.Γ. Μόνο που υπάρχει και μια διαφορετική εκδοχή: μη με/ πιστεύετε/ όσο γερνώ τόσο λιγότερο καταλαβαίνω/ η πείρα μου ξέμαθε τον κόσμο». Αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε από αυτούς τους τελευταίους στίχους είναι πως όλα στη ζωή είναι ρευστά, τίποτε δεν είναι δεδομένο και στατικό και όλα επιδέχονται δοκιμή, είναι η επιβεβαίωση της αβεβαιότητας του αρχικού «Ίσως» και η επαλήθευσή του με το κλείσιμο της ποιητικής. Η ποιητική εξομολόγηση είναι ένα ειλικρινές μοίρασμα σε κάποιο αναγνώστη ή ακροατή, και ακόμη περισσότερο είναι μια εξομολόγηση του ποιητικού προσώπου στον ίδιο του τον εαυτό, η εμπειρία και ο τρόπος του να αντιλαμβάνεται τον κόσμο χωρίς να είναι ποτέ εγκλωβισμένος σε βεβαιότητες.

[55] Οδ. Ελύτης, *Ανοιχτά Χαρτιά, Ίκαρος, 2009, σ. 414.*

[56] Βλ. Ξ. Α. Κοκόλης, *Για το Άξιον Εστί του Ελύτη, μια οριστικά μισοτελειωμένη ανάγνωση, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 97-98.*

[57] Οδ. Ελύτης, *Ανοιχτά Χαρτιά, Ίκαρος, 2009, σ. 568.*

[58] Οδ. Ελύτης, *Ανοιχτά Χαρτιά, Ίκαρος, 2009, σ. 574.*

[59] Οδ. Ελύτης, *Ανοιχτά Χαρτιά, Ίκαρος, 2009, σ. 41.*

[60] Οδ. Ελύτης, *Τρία ποιήματα με σημαία ευκαιρίας, Ίκαρος, Αθήνα 2009, σ. 18.*

<http://bit.ly/2rbD9UP>